

Lansarea proiectului REDISCOVER

În cadrul priorității „O regiune a Dunării responsabilă în materie de mediu și cultură” al Programului Transnațional Interreg Dunărea proiectul **REDISCOVER** (Rediscover, expunerea și exploatarea moștenirii evreiești în Regiunea Dunării, DTO2-084-2.2) a fost acordată o finanțare europeană în valoarea de 1.569.394,46 euro. Proiectul este implementat de către 18 instituții reprezentând 9 țări din Regiunea Dunării:

Szeget (Ungaria, ca partener principal), Szeged și Împrejurimi ONG, Primăria Municipiului Galați (România), Primăria Municipiului Timișoara (România), Managementul Moștenirii Mondiale din cadrul Primăriei Regensburg (Germania), Institutul pentru Cultură, Turism și Sport din Murska Sobota (Slovenia), Orașul Osijek (Croatia), Muzeul Municipal din Subotica (Serbia), Municipalitatea din Kotor (Muntelegru) și Orașul Banja Luka (Bosnia și Herțegovina).

Parteneriatul are la bază similarități ale trecutului istoric privind moștenirea evreiască și misiuni culturale și turistice. Partenerii tematici asociați cu administrațiile locale sunt de asemenea implicați în proiect: Orașul Subotica, Municipalitatea din Murska Sobota, Comunitatea Evreiască din Szeged și Timișoara, o parte din Federația Comunităților Evreiești din România, Comunitatea Evreiască din Osijek, Comunitatea Evreiască din Muntelegru, Comunitatea Evreiască din Banja Luka și Institutul Român pentru Cercetarea Minorităților Naționale.

Astăzi societatea evreiască din regiunea Dunării este fragmentată: capitalele și centrele regionale au comunități importante cu o moștenire religioasă și culturală. Orașele de talie medie cu moștenire culturală limitată sunt adesea legate de centrele de patrimoniu bine cunoscute pe piața turistică. Pentru acestea, principala provocare este de a găsi modalități de explorare a elementelor culturale tangibile/intangibile ale moștenirii evreiești pentru a crea produse culturale competitive cu potențial turistic.

Redescoperirea moștenirii culturale evreiești pe parcursul etapelor proiectului înseamnă că pe lângă elementele tangibile bine cunoscute publicului (sinagogi, cimitire, monumente comemorative, clădiri publice/rezidențiale/de afaceri) care vor fi organizate în atracții creative, să fie incluse și elemente integrate intangibile, de obicei necunoscute vizitatorilor și comunităților locale. Aceste elemente cum ar fi artele, evenimentele, mărturiile, istoria și moștenirile personalităților marcante, etc. Acest proiect dorește crearea avantajelor competitive pentru orașe cu atracții nedescoperite ale moștenirilor comunităților evreiești.

Principalul obiectiv al proiectului este explorarea, revitalizarea și prezentarea moștenirii intelectuale nedescoperite împreună cu moștenirea culturală evreiască ale orașelor parteneri, creând de asemenea servicii/pachete turistice comune accesibile publicului larg.

Conferința de lansare a proiectului Rediscover a fost organizată de către Partenerul Lider în Szeged în perioada 5-6 iulie 2018. Evenimentul a început cu o conferință de presă, urmat de cuvântul de bun venit al dlui. János Kardos, Șeful Departamentului Cultural. După cuvântul de deschidere, lectorii din Ungaria au susținut prezentări inspiraționale și de înaltă calitate. Dl. László Marjanucz de la Universitatea din Szeged a vorbit despre procesele istorice concrete ale coexistenței și dezvoltării urbane comune ale diverselor grupuri evreiești din Szeged. De la dl. Norbert Glässer, Universitatea din Szeged și dl. András Zima, Universitatea de Studii Evreiești din Budapesta, am aflat despre viața în continuă schimbare a comunității evreiești, produse culturale moștenite și rolurile în dezvoltarea socială locală. În cele din urmă, dna. Krisztina Frauhammer, Universitatea din Szeged, a prezentat moștenirea imaterială în sursele scrise ale Iudaismului în Regiunea Dunării.

După conferința de lansare care a fost deschisă publicului larg, evenimentul a continuat cu o conferință de deschidere dedicată doar partenerilor de proiect. Aceasta a fost prima dată când partenerii de proiect s-au întâlnit și au avut șansa să se cunoască mai bine în persoană și să creeze un mediu de lucru prietenos. În timpul întâlnirii, partenerii s-au familiarizat în detaliu cu scopul, conceptul și regulile de implementare ale proiectului.

Proiectul se implementează în perioada 01 iunie 2018 – 31 mai 2021.

Întâlnirile factorilor interesați organizate de partenerii proiectului Rediscover

În conformitate cu principalul obiectiv al proiectului de a construi pe potențialul nedescoperit în prezent al moștenirii culturale evreiești ale orașelor și de a dezvolta soluții turistice contemporane, ca un început al activităților tematice ale proiectului, a fost creat un inventar al portofoliului moștenirii evreiești tangibile și intangibile al fiecărui partener. În acest sens a fost aplicată o abordare participativă cu implicarea în proces a actorilor locali. Pentru mobilizarea actorilor locali partenerii din proiectul Rediscover au organizat întâlniri locale în perioada 01 noiembrie - 20 decembrie 2018.

În timpul întâlnirilor cu factorii interesați aceștia au avut posibilitatea să se familiarizeze cu cele mai importante activități, indicatori și obiective ale proiectului. De asemenea a fost accentuată importanța grupurilor locale interesate, a implicării acestora din etapa inițială și rolul jucat al părților interesate în implementarea proiectului ca membri cheie ce participă activ la diseminarea rezultatelor și multiplicarea cunoștințelor și experiențelor sau ideilor noi.

Printre membrii grupului local interesat se numără o gamă largă de profesioniști și factori interesați, incluzând administrațiile locale, organizațiile de turism, experți, instituții de cultură, reprezentanți ai camerelor de comerț locale, membri și figuri proeminente ale comunității evreiești locale.

O primă exemplificare a importanței grupului factorilor locali interesați în implementarea proiectului a fost rolul jucat în realizarea Fișierelor de Istorie Personală, care reprezintă interviuri postate în social-media, despre istoria, idealurile și experiențele realizate cu membri ai grupului factorilor interesați. În timpul întâlnirilor cu grupurile factorilor locali o problemă importantă a fost aceea de a determina cine să fie persoana care ar trebui interviuată. Printre persoanele interviuate putem găsi membrii marcanți ai Comunităților Evreiești, experți cu experiență vastă în patrimoniul cultural evreiesc, profesioniști în domeniul turismului. A fost realizată o serie de înregistrări video realizate cu un titlu generic: „Fișiere de istorie personală” ce vor fi publicate în activitățile de publicitate ale proiectului.

În timpul întâlnirilor au fost puse bazele patrimoniului cultural evreiesc prin discuții avute asupra aspectelor metodologice. Un aspect esențial a fost determinarea principalelor categorii ale elementelor patrimoniale tangibile și intangibile care vor fi incluse în inventarul la nivel local. În general, putem găsi sinagogi, cimitire, alte clădiri sacre, clădiri rezidențiale, școli și instituții sociale printre elementele tangibile ale patrimoniului, deși principalul obiectiv este găsirea elementelor intangibile uitate până acum cum ar fi cântece, muzică, dans, literatură, culinare, meșteșuguri, științe, mărturii, istorisiri, moșteniri ale personalităților marcante. În cele mai multe cazuri există o uriașă cantitate de informații disponibilă referitoare la patrimoniul cultural evreiesc, care poate contribui substanțial la creșterea potențialului turistic. Inventarele patrimoniului local al orașelor partenere vor fi piatra de temelie a serviciilor turistice promovate pe internet și vor reprezenta un portofoliu turistic atractiv pentru publicul larg.

Atelier de lucru mobil în Timișoara

În implementarea proiectului Rediscover, un atelier de lucru mobil a fost organizat pentru partenerii proiectului de către Municipiul Timișoara, în cooperare cu Comunitatea Evreiască din oraș. Atelierul de lucru mobil a fost coordonat de către Rabinul Zvika Kfir și dl. Gabriel Székely care au coordonat vizita de studiu a patrimoniului cultural evreiesc din Timișoara, combinând elementele tangibile și intangibile, inclusiv sinagogi, cimitirul evreiesc, clădiri reprezentative proiectate de arhitecți evrei sau deținute de familii evreiești, sediul comunității evreiești din Timișoara.

Atelierul de lucru mobil a reprezentat un instrument de lucru, bazat pe metodologia de pregătire și implementare a acestuia, pentru schimbul de experiență și pentru punerea în evidență a patrimoniului cultural evreiesc. Turul a oferit oportunitatea testării potențialului turistic local, principalele atracții pe care participanții le-au considerat interesante și provocările de planificare și transport pe care le-au prezentat acest tur.

Atelierul de lucru mobil a pornit cu o vizită la cimitirul local evreiesc care are cel mai vechi mormânt existent în oraș, datând din secolul al 17-lea. Vizita a fost coordonată de către Rabinul Zvika Kfir care a prezentat istoria religioasă a comunității evreiești din Timișoara (care a inclus ambele familii Sephardi și Askhenazi). Rabinul a prezentat tradițiile funerare evreiești, schimbările și ideile care s-au realizat în ultimii 300 de ani, ducând la apariția a 2 comunități evreiești, ortodoxă și neologă. Aceste diferențieri sunt prezente în stilurile mormintelor și tradiția înmormântărilor, care poate varia considerabil, ilustrând nivelul de conformitate cu tradiția evreiască sau asimilarea culturii majoritare, fie austro-ungară, fie românească. Au fost vizitate diferite tipuri de morminte, de la cele mai noi (datând din secolul al 17-lea) până la cele mai vechi, rabinul explicând simbolurile și sensul religios din spatele lor. Vizita în cimitir a inclus o vizită la mormântul rabinului Oppenheimer, care a trăit în secolul al 19-lea și care e considerat de unii un „făcător de minuni”. Mormântul lui este un loc unde vizitatorii lasă mesaje de rugăciune și dorințe. Motivul pentru care evreii lasă pietre mici pe mormânt în loc de flori a fost explicat prin faptul că în iudaism accentul este pus pe viață și că morții ar trebui să fie lăsați în urmă și uitați pentru ca cei în viață să-și continue existența. În timpul turului ghidat partenerii au avut ocazia să viziteze sinagoga din cartierul Iosefin, care este singura sinagogă funcțională din Timișoara, din cele trei existente, rabinul prezentând ceremoniile religioase și practicile comunității.

Atelierul de lucru mobil a continuat cu vizita în centrul istoric. Această parte a turului a fost coordonată de dl. Gabriel Székely, care a prezentat cele mai importante elemente de design arhitectural ale patrimoniului, proiectate de arhitecți evrei sau deținute de populație evreiască. Aceste elemente tangibile ale patrimoniului evreiesc includ clădiri proiectate de către faimosul arhitect Lipót Baumhorn.

La finalul atelierului mobil Comunitatea Evreiască din Timișoara a invitat participanții la sediul lor principal. Președintele, doamna Luciana Friedmann a prezentat activitatea culturală și socială deosebit de bogată a comunității, programele de îngrijire a persoanelor în vârstă, sărbătorile și obiceiurile tradiționale. Partenerii din proiect au ascultat o prezentare a cărții „Pe urmele evreilor din Timișoara”. Autorul acestui ghid turistic este doamna Getta Neumann, fiica prim rabinului din Timișoara, dr. Ernest Neumann. Volumul este rezultatul studiului îndelungat al autoarei și pasiunea pentru prezervarea istoriei, culturii și memoriei comunității evreiești din Timișoara. Seara s-a încheiat cu o masă tradițională, o ocazie extraordinară pentru participanți de a gusta arta culinară evreiască.

Implementarea proiectului REDISCOVER a ajuns la prima etapă importantă, în momentul în care partenerii proiectului sunt aproape de finalizarea inventarului patrimoniului local cultural evreiesc. Acest lucru va pune bazele dezvoltării produselor turistice în cadrul atelierelor de lucru organizate în fiecare oraș partener, în perioada aprilie – iunie 2019.

Primul element al seriei este **atelierul de lucru** pentru inventarierea patrimoniului, care se concentrează pe analiza și discuțiile asupra inventarului patrimoniului cultural evreiesc, prezentarea de studii de caz inspirate din alte orașe partenere și activități de brainstorming pentru produsele cu potențial turistic local și în parteneriat.

Municipiul Galați a organizat atelierul de lucru de inventariere cu participarea factorilor interesați locali, în data de 17 aprilie 2019, în cadrul căruia au fost prezentate activitățile proiectului, portofoliul patrimoniului cultural evreiesc tangibil și intangibil, rețelelor de informare/vânzări servicii culturale și turistice în vederea promovării patrimoniului evreiesc cultural.

Al doilea pas în proces, îl reprezintă **atelierul de lucru pentru creșterea capacității instituționale** pentru dezvoltarea parteneriatelor turistice locale care stimulează participanții să împărtășească idei, să dezvolte inițiative comune și să participe activ la procesele de dezvoltare și implementare a produselor turistice. Deoarece participanții sunt selectați din cadrul autorităților, agențiilor de turism și sectorul civil, evenimentul asigură o dezvoltare durabilă atât a competențelor individuale, cât și la nivel instituțional al părților interesate. Atelierul de lucru va include următoarele teme: dezvoltarea competențelor de cooperare, metodologia de dezvoltare a produselor și formarea în domeniul metodologiei de planificare a afacerilor.

Municipiul Galați a organizat cel de-al doilea atelier de lucru în parteneriat cu Comunitatea Evreilor din Galați, în data de 06 iunie 2019, la Templul Meseriașilor.

În final, **atelierul de match-making**, care va fi organizat în fiecare oraș partener până la finalul lunii iunie, implică grupurile locale interesate, furnizorii de servicii turistice și instituții relevante. Aceste evenimente moderate profesional au ca scop identificarea și prezentarea inițiativelor/produselor integrate în domeniul turismului și oportunități de cooperare între părțile interesate, inclusiv prezentări ale studiilor de caz din orașele partenere.

